

Nr 252.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse av 13 § lagen den 31 mars 1938 (nr 87) angående skyldighet för kommuner och enskilda att fullgöra rekvisitioner för krigsmaktens behov (rekvisitionslagen); given Stockholms slott den 10 maj 1940.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om ändrad lydelse av 13 § lagen den 31 mars 1938 (nr 87) angående skyldighet för kommuner och enskilda att fullgöra rekvisitioner för krigsmaktens behov (rekvisitionslagen).

GUSTAF.

Per Edvin Sköld.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 13 § lagen den 31 mars 1938 (nr 87) angående skyldighet för kommuner och enskilda att fullgöra rekvisitioner för krigsmaktens behov (rekvisitionslagen).

Häriigenom förordnas, att 13 § lagen den 31 mars 1938 angående skyldighet för kommuner och enskilda att fullgöra rekvisitioner för krigsmaktens behov (rekvisitionslagen)¹ skall erhålla följande ändrade lydelse:

13 §.

Ersättning, som — — — genom besvär.

Ersättning, som icke skall utgå efter taxa, bestämmes av den lokala värderingsnämnden, dock att där nämnden finner skälig anledning antaga, att ersättningen bör skattas till högre belopp än tjugutusen kronor, nämnden ofördröjligen skall hänskjuta frågan om ersättning till riksvärderingsnämndens omedelbara avgörande.

Denna lag träder i kraft omedelbart efter utfärdandet. Den nya ordningen för ersättnings bestämmande skall tillämpas jämväl i fall, där rekvisition skett före denna lags ikraftträdande men riksvärderingsnämnden ännu ej tagit befattning med ersättningsfrågan.

¹ Senaste lydelse se 1939: 295.

*Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms
slott den 10 maj 1940.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Sköld, anför efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet:

Vid rekvisition av förnödenheter eller tjänstbarheter enligt rekvisitionslagen den 31 mars 1938 (nr 87) gäller som regel, att ersättning skall lämnas för det rekvirerade. Enligt 5 § i lagen skall dock ersättning icke utgå i vissa i paragrafen angivna fall. Bland annat gäller detta vid rekvisition av kvarter. Därest inkvartering pågår under så lång tid, att kvartervärden därigenom åsamkas särskilda kostnader eller avsevärda olägenheter, må dock ersättning utgå med skäligt belopp.

Av rekvisition föranledd ersättning, som icke skall utgå efter taxa, bestämmas, därest ersättningsbeloppet icke skäligen anses böra skattas till högre belopp än 20,000 kronor, i första instans av de lokala värderingsnämnder, som enligt lagens 11 § skola tillsättas för varje landstingsområde eller stad, som icke deltagar i landsting. Från denna allmänna regel beträffande ersättningens bestämmande har dock i 13 § tredje stycket stadgats det undantaget, att ersättning för kvarter, som enligt 5 § må ifrågakomma, skall oavsett värdet bestämmas av den för riket i dess helhet tillsatta riksvärderingsnämnden. Vid bestämmandet av ersättning i dylika fall skall enligt bestämmelserna i 29 § rekvisitionsförordningen den 10 juni 1938 (nr 304) tillämpas följande procedur: sedan kvartervärden inlämnat räkning till vederbörande militära myndighet och denna efter erforderlig besiktning insänt räkningen jämte eget utlåtande till länsstyrelsen för att tillställas den lokala nämnden, överlämnar den lokala nämnden ärendet jämte eget yttrande till riksvärderingsnämnden. Riksvärderingsnämnden har därefter att, sedan sakägarna kallats, företaga ärendet till avgörande.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 6 april 1940 har riksvärderingsnämnden gjort framställning om ändring av de förenämnda bestämmelserna rörande behandlingen av frågor om ersättning för kvarter samt därvid anført bland annat följande:

Sedan under slutet av år 1939 förordnande meddelats, att vissa delar av krigsmakten skulle ställas på krigsfot, har å därav berörda orter, varå alltså

rekvisitionslagens bestämmelser blivit tillämpliga, inkvartering förekommit i betydande omfattning. Intill denna dag hava icke mindre än 218 ärenden om ersättning för inkvartering underställts riksvärderingsnämndens prövning och enligt vad nämnden erfarit lärer från ett län ytterligare bortåt ettusen dylika ärenden vara att förvänta. I samtliga av riksvärderingsnämnden avgjorda ärenden med undantag av ett har i enlighet med den lokala nämndens tillstyrkan sådant fall ansetts vara för handen att ersättning skäligen bör utgå och i fråga om ersättningarnas belopp har avvikelse från den lokala nämndens hemställan skett i 18 fall, således mindre än 9 procent.

Efter sålunda vunnit erfarenhet vill riksvärderingsnämnden ifrågasätta, huruvida den särställning, som i rekvisitionslagen gjorts åt kvartersärenden, lämpligen bör bibehållas. Det är uppenbart att, därest ytterligare delar av krigsmakten bliva ställda på krigsfot, inkvarteringsärendena komma att öka i en omfattning, som skulle medföra allvarliga olägenheter för riksvärderingsnämndens verksamhet. Jämväl i den enskilde sakägarens intresse synes ett snabbare avgörande än vad som med nuvarande procedur är möjligt vara önskvärt. Olägenheter av att anförtrö den lokala nämnden även dessa ärenden, av vilka det största antalet måste anses vara av enkel beskaffenhet, synas icke vara att befara. Tveksamma eller uppenbart felaktiga beslut kunna ju såväl av kronans ombud vid den lokala nämnden som av den enskilde sakägaren genom besvär dragas under riksvärderingsnämndens prövning.

I anslutning till vad sålunda anförts har riksvärderingsnämnden hemställt om vidtagande av sådana ändringar i rekvisitionsförfattningarna, att frågor om ersättning för kvarter måtte komma att behandlas i samma ordning som andra enligt författningarna uppkommande ersättningsfrågor, varvid den nya ordningen syntes böra göras tillämplig även i fall, där rekvisitionen skett före den nya lagstiftningens ikraftträdande men riksvärderingsnämnden ännu ej tagit befattning med ersättningsfrågan.

I ärendet hava i anledning av remiss utlåtanden avgivits av chefen för armén, arméförvaltningens civila departement samt länsstyrelserna i Södermanlands, Jönköpings, Malmöhus och Västerbottens län. Vid utlåtandena från länsstyrelserna i Jönköpings och Västerbottens län hava fogats särskilda yttranden från ordförandena i de lokala värderingsnämnderna i dessa läns landstingsområden.

De i ärendet hörda myndigheterna hava i allmänhet förklarat sig icke hava något att erinra mot det av riksvärderingsnämnden framlagda förslaget.

Länsstyrelsen i Västerbottens län har emellertid beträffande frågan om de föreslagna bestämmelsernas ikraftträdande anslutit sig till ett av ordföranden i lokala värderingsnämnden i länet framlagt förslag, enligt vilket tillämpningen av den nya ordningen i sådana fall, där rekvisitionen skett före nya lagens ikraftträdande, skulle göras beroende av om lokal värderingsnämnd — i stället för riksvärderingsnämnden — tagit befattning med ersättningsfrågan.

Departements-
chefen.

Bestämmelsen att fråga om ersättning för inkvartering skall tillhöra riksvärderingsnämndens omedelbara avgörande infördes första gången i rekvisi-

tionslagen genom den ändring av nämnda lag, som efter beslut vid 1916 års riksdag (riksdagens skrivelse nr 203) vidtogs genom lagen den 11 juli 1916 (nr 298). Tidigare var den prövningsrätt, varom här är fråga, förbehållen Kungl. Maj:t. Grunden till att densamma icke ansågs böra tillkomma lokal värderingsnämnd torde hava varit — förutom önskvärdheten av ett enhetligt bedömande av dessa spörsmål — främst den omständigheten, att frågan huruvida ersättning överhuvudtaget borde utgå för inkvartering, ansågs vara av mera ömtålig beskaffenhet än övriga frågor, med vilka lokal värderingsnämnd hade att taga befattning.

Såsom av riksvärderingsnämndens förenämnda skrivelse framgår hava erfarenheterna från den senaste tiden visat, att man vid krigsmaktens ställande på krigsfot har att räkna med att ärenden rörande ersättning för inkvartering skola förekomma i betydande omfattning. Fara föreligger därför för att dessa ärenden, därest det omedelbara avgörandet av desamma även i fortsättningen skall ankomma på riksvärderingsnämnden, komma att taga så stor del av denna nämnds arbetstid i anspråk, att allvarliga olägenheter komma att uppstå för nämndens verksamhet i övrigt. Härtill kommer, att den nuvarande proceduren medför en förlängning av tiden för ersättningsärendenas avgörande, som många gånger kan vara oläglig för den enskilde sakägaren. Såsom riksvärderingsnämnden framhållit måste det övervägande antalet inkvarteringsärenden anses vara av enkel beskaffenhet. Med hänsyn härtill synes det icke behöva väcka några betänkligheter att överlåta det omedelbara avgörandet av dessa ärenden till de lokala värderingsnämnderna i enlighet med de regler, som gälla för övriga ersättningsärenden, d. v. s. i sådana fall där ersättningen skäligen icke anses böra skattas till högre belopp än 20,000 kronor.

Jag anser mig i detta sammanhang böra erinra om att bestämmandet av ersättning för inkvartering, som tagits i anspråk enligt beredskapsförfogandelagen den 22 juni 1939 (nr 297), i fall av tvist åligger lokal värderingsnämnd i alla ärenden, där ersättningen icke anses böra skattas till högre belopp än 20,000 kronor.

Då på grund av vad nu anförts en ändring av 13 § rekvisitionslagen synts böra ske, har inom försvarsdepartementet uppgjorts förslag till lag om ändrad lydelse av nämnda paragraf. Lagen i fråga torde böra träda i kraft omedelbart efter utfärdandet.

Beträffande frågan om behandling av ärenden rörande ersättning för inkvartering, som rekvirerats före den föreslagna nya lagens ikraftträdande, ansluter jag mig till vad riksvärderingsnämnden i nämnda hänseende föreslagit. Den nya ordningen torde således böra tillämpas jämväl i dylika fall, där riksvärderingsnämnden ännu ej tagit befattning med ersättningsfrågan.

Efter att hava redogjort för det sålunda inom försvarsdepartementet upprättade förslaget till ändrad lydelse av 13 § rekvisitionslagen, innefattat i förslag till *lag om ändrad lydelse av 13 § lagen den 31 mars 1938 (nr 87) angående skyldighet för kommuner och enskilda att fullgöra rekvisitioner för*

krigsmaktens behov (rekvisitionslag) av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar, hemställer departementschefen — under framhållande av att proposition i ärendet jämlikt 54 § riksdagsordningen torde kunna avlätas utan hinder av att den för propositioners avlämnande till riksdagen i allmänhet stadgade tiden gått till ända — att nämnda lagförslag måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställa behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Sigurd Lind.